

Eduskunnan verojaosto
sara.kuitunen@eduskunta.fi

ASiantuntijalausunto HE 15/2017 vp

13.4.2017

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y. kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää seuraavaa:

YLEISTÄ

Esityksellä muutetaan Suomen hallintomallia merkittävästi ja luodaan aiempaa enemmän maakuntien päätöksentekoon perustuva malli.

MTK:n näkemyksen mukaan esitys on kokonaisuutena perusteltu. Paljon jää kuitenkin vielä tulevan erityislainsäädännön sekä lainsäädännön maakuntakohtaisen soveltamisen varaan.

YKSITYISKOHDAT

Verotusoikeus

Esityksessä todetaan, että maakuntien laajaan verotusoikeuteen perustuvaa mallia ei voida nykytilanteessa pitää todellisena rahoitusmallivaihtoehtona johtuen perustettavien maakuntien suuresta määrästä ja niille osoitettavista tehtävistä.

MTK:n huomauttaa, että maakuntien päätösvalta jää puutteelliseksi ilman osittaista verotusoikeutta. Vastuun ja myös varojen käytön kulkeminen käsikädessä ohjaisi maakuntien päätöksentekoa tehokkuuteen sekä lisäisi läpinäkyvyyttä. Samalla olisi varmistettava, ettei kokonaisveroaste nouse. Verotusoikeus parantaisi myös maakuntien asemaa rahoitusmarkkinoilla, oletettavien korkokulujen ollessa pieni, sikäli, kun maakunnat voisivat ottaa lainaa. Verojärjestelmän monimutkaistuminen olisi estettävissä, jos maakuntaverototeutettaisiin nykyisen kuntaveron kaltaisena.

Verolait

Esityksessä on useita verotusta koskevia lakeja: Vuoden 2019 tuloveroasteikkolaki, tuloverolaki, Laki verotusmenettelystä, Verontilityslaki, Laki Verohallinnosta sekä arvonnäisäverolaki.

MTK huomauttaa, että maakuntauudistuksen tapahtuu suuri ansiotuloverojärjestelmän muutos. Muutoksen vaikutuksia on tässä vaiheessa vaikea arvioida. Muutokset verolakeihin ovat pääosin teknisiä, tuoden maakunnan osaksi järjestelmää.

MTK korostaa, että kiinteisveron suhteellinen osuus kuntien verotuloissa tulee kasvamaan. Tämä ei saa johtaa siihen, että kiinteistöverokorotuksilla edelleen heikennettäisiin maaseudun yritysten kannattavuutta tai asukkaiden verorasitusta. Kun huolehditaan, ettei veroaste nouse on erityistä huomiota kiinnitettävä myös kiinteistöveroon.

Ympäristöhallinto

Esityksessä ja muussa meneillään olevassa valmistelussa ympäristöhallintoa järjestetään uudella tavalla. Maakunnan vastuulle on tulossa luonnonsuojelun edistämistehtävät, viranomaistehtävät ovat siirtymässä lupa- ja valvontavirastoon. Lisäksi lupa- ja valvontavirastoon on rakenteilla ympäristöosaston lisäksi erillinen ympäristöasioiden yleisen edunvalvonnan yksikkö.

*MTK huomauttaa, että **ympäristöhallinnon valmistelu on johtamassa kalliiseen, toimimattomaan ja ennalta-arvaamattomaan malliin.** Esitetty malli johtaisi tehottomaan toimintaan ja erkaannuttaisi yhden osan päätöksenteosta pois maakuntakokonaisuudesta. Lisäksi seurauksena olisi hallitusohjelman vastaisesti sääntelyn lisääntyminen, julkisten organisaatioiden välinen turha asioiden ristikkäinen valmistelu sekä maakuntien heikommät mahdollisuudet rakentaa toimivia maakuntien organisaatioita. Kustannukset tulevat väistämättä nousemaan valmistelun tapahtuessa kahdessa eri paikassa.*

***MTK:n näkemyksen mukaan maakuntalain 2 lukuun 6§:n maakunnan tehtävälöihin tulee lisätä luonnonsuojelu kokonaisuutena.** Ylin valvonta säilyisi edelleen ympäristöministeriöllä. Lupa- ja valvontaviraston tehtävistä poistuisi luonnonsuojelu. Lisäksi virastoon ei tulisi säätää erillistä ympäristöasioiden yleisen edunvalvonnan yksikköä.*

Liikenne

Esityksen mukaan maakunnan tehtäviin kuluu liikennejärjestelmän toimivuus, liikenneturvallisuus, tie- ja liikenneolot, alueellinen tienpito, maankäytön yhteistyö ja toimintaympäristöä koskevien tietojen tuottaminen valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitteluun. Lisäksi maakunta voi hoitaa liikennepalveluiden maakunnallista kehittämistä ja järjestämistä sekä julkisen henkilöliikenteen suunnittelua ja järjestämistä samoin kuin sitä koskevia valtionavustustehtäviä. Lisäksi maakunnan tehtävälään kuuluisi yksityisteitä ja liikkumisen ohjausta koskevia valtionavustustehtävät siten kuin niistä laissa säädettäisiin

MTK mielestä on tarkoituksenmukaista, että liikennejärjestelmätyö siirtyy maakuntavirastoon. MTK yhtyy näkemykseen, jonka mukaan liikennejärjestelmän toimivuuden ja suunnittelun tehostamiseksi olisi tärkeää huolehtia laaja-alaisesta yhteistyöstä valtion, maakuntien ja kuntien kesken. Erityisen tärkeää olisi yhteen sovittaa eri liikennemuotojen (tie, rata, vesi, lentoliikenne) ja tietoliikenteen toimivuus huomioimalla kansalaisten ja elinkeinoelämän tarpeet

*Tienpidon tehtävien on syytä olla samoissa käsissä kuin liikenneverkon omistajuus ja **tätä tukee rahoituslain täydennyksen** kirjaus varojen säilymisestä erillisellä momentilla.*

*MTK:n näkemyksen mukaan maakuntalain kirjaus yksityisteitä koskien on riittävä. Olennaista on valmistumassa olevan yksityistielain sisältö sekä **yksityistiemäärärahojen pitäminen** tarpeen vaativalta tasolla*

Ympäristöterveydenhuolto

Esityksessä todetaan, että maakunnille siirtyvät ympäristöterveydenhuollon tehtävät yksilöitäisiin tarkemmin erityislaeissa, mutta lähtökohtana olisi, että maakunnat huolehtisivat niistä tehtävistä, jotka tällä hetkellä hoidetaan aluehallintovirastoissa, ELY-keskuksissa tai kunnissa. Eläintautien torjunnan johtamiseen, eläinlääkäripalvelujen valvontaan, sivutuotevalvontaan sekä koe-eläintoimintaan liittyvät aluehallintoviraston tehtävät siirtyisivät kuitenkin Elintarviketurvallisuusvirastolle

MTK pitää hyvänä, että ympäristöterveydenhuolto, ml. eläinlääkäripalvelut siirtyvät maakuntiin. Ympäristöterveydenhuollon tulee rakentua kokonaisuutena. Vastuujako tulee olla selkeä maakuntaorganisaatiossa. Tulevassa erityislainsäädännössä eläinlääkintäpalveluiden osalta on kiinnitettävä erityistä huomiota eläinlääkäripäivystyksen toimimiseen. Kiireellistä eläinlääkäriapua tulee olla tarjolla kotieläimille ympäri vuorokauden, sen on oltava kohtuuhintaista ja kohtuullisen etäisyyden päässä. Eläinsuojeluvalvonnan ja eläintautivalvonnan linkittyminen oleellisesti virkaeläinlääkärijärjestelmään, on MTK:n näkökulmasta oleellista myös tulevaisuudessa.

MTK korostaa, että eläinlääkäreiden matkakuluja on voitava jatkossakin korvata tasapuolisten eläinlääkäripalvelujen turvaamiseksi koko maassa, kohtuullisin kustannuksin palvelujen käyttäjille.

MTK tukee myös tulkintaa, jonka mukaan eläinlääkäripalveluja ei koske yhtiöttämismelvoite. Tämän tulkinnan muuttaminen vaarantaisi eläinlääkäripalvelujen saatavuuden suuressa osassa Suomea.

Lomitus

Maakuntalain 6§:ssä todetaan maakunnan tehtäviin kuuluvaksi: maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen järjestäminen sekä poronhoitajien sijaisvun kustannusten korvaaminen

*MTK korostaa, että lomituspalvelut ovat keskeinen osa maatalousyrittäjien sosiaaliturvaa sekä tärkeä osa suomalaista ruokaketjua myös huoltovarmuuden kannalta. Merkittävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi on hyvä, että lomituksen järjestämisvastuu tulee maakunnan lakisäätöiseksi tehtäväksi. Tehtävän luonteen vuoksi **lomituksen tulee olla ja on perusteltua jättää yhtiöttämismelvoitteen ulkopuolelle***

*Työhyvinvointipalveluna lomituspalveluilla on tärkeä rooli maatilalla työskentelevien yrittäjien hyvinvoinnin turvaamisessa, mutta tärkeä rooli myös eläinten hyvinvoinnin kannalta. Palvelut turvaavat mm. äkillisissä tapaturma/sairaustilanteissa tilan toiminnan ja eläinten hoidon. Lomituspalvelujen tärkeyden vuoksi **MTK pitää hyvänä, että lomituspalveluiden rahoitus on jo maakuntien rahoituslain luonnoksessa ohjattu maakuntiin tarvetta vastaavasti, toinen vaihtoehto olisi ollut erillismomentti. Maakuntien tehtävänä tulee olemaan riittävän yleiskatteellisen rahoituksen kohdentaminen lomituspalveluihin.***

Maaseutuhallinto

Esityksessä maakunnan tehtäväälaan kuuluisivat maatalous ja maaseudun kehittäminen siten kuin niistä lailla säädettäisiin. Tähän tehtäväälaan sisältyvät seuraavat tehtäväkokonaisuudet: viljelijätuet, hanke- ja yritystuet, maatalouden rakennetuet, maaseudun kehittämisohjelmien hallinnointi, kolttilain mukaiset tehtävät, poro- ja luontaiselinkeinot sekä maatalouden luopumistuki. ELY-keskuksille, aluehallintovirastoille ja kunnille säädetyt näihin tehtäväkokonaisuuksiin kuuluvat tehtävät ehdotetaan siirrettäviksi maakunnille.

MTK kannattaa esitystä, jonka mukaan maaseutuhallintokokonaisuus kootaan maakuntiin. Maakunnille luontevasti kuuluu viljelijätukikokonaisuudesta hakemusten vastaanotto ja käsittely, tuen myöntäminen ja maksaminen sekä valvontatehtävät. Myös maaseudun kehittämiseen liittyvät tehtävät voidaan pitkälti kohdentaa maakunnille.

Maaseutuhallintoon liittyy keskeisesti maksajavirastosopimukset. Maksajaviraston toiminnan osalta Maaseutuvirasto on EU:n toimesta akkreditoitu toimijataho, joka tekee nuo

maksajavirastosopimukset nyt Elyn ja YTA-alueiden kanssa. Alueet ovat siis maksajavirastoa. Selkeyden vuoksi kannattaa harkita maksajavirastokirjauksen lisäämistä maakuntalakiesityksen 6§:än. Tulevassa hallintomallissa tietojärjestelmät, ohjeistus ja laskennat on hyvä tehdä keskitetysti. Se mahdollistaa sen, että käytännöt ja tukilaskenta ovat lähtökohtaisesti samankaltaisia. Muutoksessa on kuitenkin varmistettava, että maaseutuvirastossa on riittävä viljelijälähtöinen osaaminen sekä asiakaslähtöinen toimintamalli.

Marko Mäki-Hakola
Elinkeinojohtaja